

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ICHKI ISHLAR ORGANLARINING XAVFSIZ TURIZMNI TA'MINLASHDA MILLIY GWARDIYA VA BOSHQA VAKOLATLI TUZILMALAR BILAN HAMKORLIGI: SHAKLLAR, MEXANIZMLAR VA MUVOFIQLASHTIRISH MODELI

Gulyamov Kaxramon Davronovich,

O'zbekiston Jamoat xavfsizligi universiteti mustaqil
izlanuvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19543993>

ARTICLE INFO

Received: 4th April 2026

Accepted: 5th April 2026

Published: 12th April 2026

KEYWORDS

xavfsiz turizm, ichki ishlar organlari (IIO), Milliy gvardiya, idoralararo hamkorlik, muvofiqlashtirish, jamoat tartibi, turistik hudud xavfsizligi, qo'shma patrullash, ommaviy tadbirlar xavfsizligi, tezkor shtab, axborot almashinuvi, favqulodda vaziyatlar, risklarni boshqarish, profilaktika, servisga yo'naltirilgan xavfsizlik.

ABSTRACT

Mazkur mavzu O'zbekiston Respublikasida xavfsiz turizmni ta'minlash jarayonida ichki ishlar organlari (IIO)ning Milliy gvardiya hamda boshqa vakolatli organlar bilan hamkorlik mexanizmlarini ilmiy-amaliy jihatdan yoritishga qaratilgan. Xavfsiz turizm turistlar va mahalliy aholi uchun barqaror, ishonchli hamda xizmatlar sifati kafolatlangan muhitni shakllantirishni anglatib, bu jarayon ko'p subyektli boshqaruvni talab etadi. Mavzuda hamkorlikning institutsional asoslari, vazifalar taqsimoti va "profilaktika-tezkor javob-tiklash" tamoyillariga tayangan koordinatsiya tizimi tahlil qilinadi. Xususan, turistik hududlarda jamoat tartibini saqlash va patrullash, ommaviy tadbirlarda xavfsizlik rejimlarini joriy etish, jinoyat va firibgarlikning oldini olish, yo'l harakati hamda transport xavfsizligini kuchaytirish, favqulodda vaziyatlarda birgalikda harakat qilish, axborot almashinuvi va yagona dislokatsiya/aloqa algoritmlarini qo'llash kabi yo'nalishlar hamkorlikning ustuvor yo'nalishlari sifatida asoslanadi. Yakunda, IIO-Milliy gvardiya-boshqa organlar hamkorligi xavfsiz turizmning real kafolati bo'lib, uning samaradorligi aniq reglamentlar, tezkor boshqaruv, resurslar uyg'unligi va xizmat ko'rsatishga yo'naltirilgan yondashuvga bog'liqligi xulosalanadi.

Turizm sohasining jadal rivojlanishi turistik hududlarda xavfsizlikni ta'minlash masalasini alohida dolzarb qiladi. Turistlar oqimi ko'paygani sari jamoat joylarida mayda jinoyatlar, firibgarlik va aldov sxemalari, ommaviy tadbirlarda tartib buzilishlari, yo'l-transport xavflari, favqulodda vaziyatlar hamda axborot-kiber xatarlar kabi risklar ham murakkablashadi. Shunday sharoitda xavfsiz turizmni ta'minlash birgina organ zimmasidagi vazifa bo'lib qolmay, turizm infratuzilmasi va jamoat xavfsizligi tizimining turli bo'g'inlari o'rtasida muvofiqlashtirilgan, uzluksiz hamkorlikni talab etadigan kompleks boshqaruv masalasiga aylanadi.

Ichki ishlar organlari turistik hududlarda jamoat tartibini saqlash, profilaktika tadbirlarini tashkil etish va hodisalarga tezkor javob qaytarish bo'yicha tayanch subyekt hisoblanadi. Biroq turizm xavfsizligining ko'p komponentli xususiyati (ommaviy tadbirlar, transport, migratsiya, favqulodda vaziyatlar, axborot xavfsizligi) IIONing Milliy gvardiya hamda boshqa vakolatli tuzilmalar bilan hamkorligini zarur shartga aylantiradi. Hamkorlikning maqsadi — vazifalarni oqilona taqsimlash, resurslarni birlashtirish, xavflarni erta aniqlash va oldini olish, shuningdek krizis holatlarida yagona boshqaruv va tezkor harakatni ta'minlashdan iborat.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar doirasida aholining tinch va osoyishta hayotini ta'minlashga, shuningdek, jamoat xavfsizligi va qonunga itoatkorlik madaniyatini shakllantirishga katta e'tibor qaratilmoqda. Jamoat xavfsizligini ta'minlash yo'nalishida ishlarni «Xalq manfaatlariga xizmat qilish» tamoyili asosida tashkil etishning yangi mexanizm va tartiblari joriy etildi. Davlat organlarining jamoatchilik tuzilmalari bilan maqsadli hamkorligi yo'lga qo'yildi.

Bundan tashqari, jahondagi turli xavf-xatarlar, pandemiya, tabiiy va texnogen ofatlar davlat tuzilmalariga o'z faoliyatini «Barcha sa'y-harakatlar inson qadri uchun» g'oyasi asosida takomillashtirish vazifasini yuklamoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida»gi farmoni¹ asosida jamoat xavfsizligini ta'minlash tizimi rivojlantirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 29 noyabrdagi PF-27-son Farmoni²ga ko'ra, jamoat xavfsizligini ta'minlashda ilg'or xorijiy va milliy tajribalardan foydalanish asosida ishlab chiqilgan «O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasi» hamda 2022—2025 yillarda jamoat xavfsizligini ta'minlash strategiyasi tasdiqlandi. 2022 yilda strategiyani amalga oshirish bo'yicha «yo'l xaritasi» ham qabul qilindi.

Jamoat xavfsizligi konsepsiyasida ijtimoiy infratuzilmaning, shu jumladan turizm ob'ektlarining uzluksiz va xavfsiz faoliyat ko'rsatishini ta'minlash jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasidagi milliy manfaatlar sifatida belgilangan.

Buning sababi, ijtimoiy infratuzilmalar va turizm ob'ektlari mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Ular faoliyat yuritishda turli xavf-xatarlarga duch kelishi mumkin, shuning uchun ularning xavfsizligini ta'minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, jamoat xavfsizligini ta'minlash sohasidagi milliy manfaatlar qatorida turibdi. Buning uchun hukumat va tegishli tashkilotlar maxsus strategiyalar va chora-tadbirlarni ishlab chiqishi lozim. Xavfsizlikni ta'minlash jarayonida zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yechimlardan foydalanish, xavfsizlik standartlarini tatbiq etish muhimdir. Shu bilan birga, jamoat xavfsizligini ta'minlashda fuqarolarning xabardorligini oshirish va ularni xavfsizlik qoidalariga rioya qilishga o'rgatish ham zarur.

Ichki ishlar organlari jamoat joylarida, shu jumladan yo'llarda, transport va turizm infratuzilmasi ob'ektlarida jamoat xavfsizligini ta'minlashga jalb etilgan barcha kuch va vositalar faoliyatini muvofiqlashtiradi hamda tashkiliy-uslubiy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi³.

Darhaqiqat, ichki ishlar organlari jamoat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular jamoat joylarida, yo'llarda, transport va turizm infratuzilmasi ob'ektlarida xavfsizlikni saqlash uchun barcha kuch va vositalarni muvofiqlashtiradi va qo'llab-quvvatlaydi. Bu jarayonda ichki ishlar organlari qator vazifalarni bajaradi: xavf-xatarlarni aniqlash, profilaktika tadbirlarini

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги «Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-6196-сон Фармони // Lex.uz.

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ-27-сон «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони // <https://lex.uz/acts/5749291>.

³ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ-27-сон «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони // <https://lex.uz/acts/5749291>.

o'tkazish, favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rish, shuningdek, xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan qonun va normalarni amalga oshirish.

Jamoat xavfsizligini ta'minlashda ichki ishlar organlari turli tashkilotlar, jamoatchilik va xususiy sektor bilan hamkorlik qiladi. Ular zamonaviy texnologiyalar va axborot vositalaridan foydalanib, xavfsizlik choralarini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ichki ishlar organlari fuqarolarni xavfsizlikka rioya qilishga o'rgatish, ularning huquqiy ongini oshirishga qaratilgan tadbirlarni ham tashkil qiladi.

O'tgan davr mobaynida respublikaning turizm salohiyatini yuksaltirish borasida salmoqli ishlar amalga oshirildi, turistlar uchun qulay sharoitlar yaratish hamda O'zbekistonning tashrif uchun xavfsiz mamlakat sifatidagi obro'sini shakllantirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar ko'rilib, huquqiy asoslar ishlab chiqilib, takomillashtirilib borilmoqda.

Xavfsiz turizmni ta'minlash bo'yicha yaratilgan tizim turizm joylarida hamda turistlar tomonidan respublika bo'ylab harakatlanish uchun faol foydalanilayotgan temir yo'l va havo-transport infratuzilmasi ob'ektlarida jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashish chora-tadbirlarini o'zida birlashtirdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi «O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»⁴ hamda 2019 yil 1 fevraldagi «Transport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»⁵ farmonlariga muvofiq, shuningdek, transport va turizm ob'ektlarida jamoat xavfsizligini samarali ta'minlashning sifat jihatidan yangi bosqichiga o'tish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tuzilmasida Transport va turizm ob'ektlarida xavfsizlikni ta'minlash departamenti tashkil etilib, departamentning vazifalari quyidagilar etib belgilangan:

birinchidan, metropoliten, temir yo'l, havo-transport va turizm namoyishi ob'ektlari va infratuzilmasi hududlarida (keyingi o'rinlarda — transport va turizm ob'ektlari) jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish borasidagi faoliyatni muvofiqlashtirish;

ikkinchidan, transport va turizm ob'ektlari hududlarida kriminogen vaziyatni tizimli tahlil qilish, yo'lovchi va turistlarga nisbatan sodir etiladigan huquqbuzarliklar sabablari va sharoitlarini aniqlash hamda ularni bartaraf etish yuzasidan manzilli chora-tadbirlarni amalga oshirish;

uchinchidan, yo'lovchilarning harakatlanish xavfsizligini, temir yo'l va havo transportida tashiladigan tovar-moddiy boyliklarning butligi va qo'riqlanishini samarali ta'minlash;

to'rtinchidan, transport va turizm ob'ektlarida terroristik tahdidlarni, giyohvandlik vositalari, ularning analoglari, psixotrop moddalar va ularning prekursorlari, o'qotar qurol, o'q-dorilar, portlovchi, radiaktiv, zaharli, kuchli ta'sir qiluvchi va zaharlovchi moddalarning noqonuniy aylanmasi bilan bog'liq holatlarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etishni tashkil qilish;

birinchidan, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda transport va turizm ob'ektlari va ularga tutash hududlarda jamoat xavfsizligini ta'minlashning markazlashgan muvofiqlashtirilgan boshqaruvini amalga oshirish.

Keltirilgan bandlelarda transport va turizm ob'ektlarida xavfsizlikni ta'minlash va jamoat tartibini saqlashga oid chora-tadbirlar belgilangan. Ushbu yo'nalishdagi faoliyat va belgilangan asosiy vazifalar, ayniqsa zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, muhim ahamiyatga ega. Biroq, ularni amalga oshirishda bir qancha qiyinchiliklar va muammolar paydo bo'lishi mumkin. Keltirilgan rejalarning har birini tanqidiy tahlil qilib chiqamiz. Xususan:

⁴ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги «Ўзбекистон Республикасида туризмни жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5611-сон фармони // Lex.uz.

⁵ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 1 февралдаги «Транспорт соҳасида давлат бошқаруви тизimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari tўғрисида»ги ПФ-5647-сон фармони // Lex.uz.

birinchi bandida jamoat tartibini saqlash va jinoyatchilikka qarshi kurashishda muvofiqlashtiruvchi tizimni tashkil qilish vazifasi belgilangan. Buni amalga oshirish uchun qo'llaniladigan tashkilotlar o'rtasidagi samarali hamkorlik va muvofiqlashtirish muhim. Biroq, amaldagi muvofiqlashtirish tizimlarining yetishmovchiligi yoki to'liq ishlamayotganligi tufayli ko'pincha byurokratik to'siqlar paydo bo'lishi mumkin. Masalan, turli idoralar vakillari o'rtasidagi ma'lumot almashinuvi yoki favqulodda vaziyatlarga tezkor javob berish masalalarida hamkorlikdagi kamchiliklar xavfsizlikni ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatadi;

ikkinchi bandida kriminogen vaziyatni tizimli tahlil qilish va huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini aniqlash vazifasi belgilangan. Bu nazariy jihatdan to'g'ri va zamonaviy yondashuv, lekin uni amalga oshirish uchun to'liq axborot bazasi va xavfsizlik sohasidagi ma'lumotlarni yig'ishdagi samaradorlik muhim. Bugungi kunda ayrim hududlardagi ma'lumotlar to'planishi, ularni tahlil qilish uchun texnologik imkoniyatlar cheklangan. Shu sababli, bu vazifani to'liq va samarali amalga oshirish uchun axborotni yig'ish, to'plash va tizimli tahlil qilishning ishonchli mexanizmini yaratish lozim.

uchinchi bandida yo'lovchilar xavfsizligi va tovarlarning qo'riqlanishini ta'minlash haqida so'z boradi. Bunda xavfsizlikni ta'minlashning samarali vositalari, ayniqsa temir yo'l va havo transportida, juda muhim. Lekin bunday yo'nalishlarda samarali xavfsizlikni ta'minlash uchun mavjud texnik vositalarning yetarlicha rivojlanmaganligi muammo bo'lishi mumkin. Bu ayniqsa, ayrim xavfsizlik tekshiruv punktlarida yoki transport tarmog'ining barcha qismlarida ishlab chiqarilgan yechimlarning to'liq tatbiq qilinmaganligi bilan bog'liq. Shuningdek, transport kompaniyalari o'rtasidagi hamkorlik masalasi ham muhim rol o'ynaydi.

to'rtinchi bandida terrorizm, giyohvandlik vositalari va boshqa xavfli moddalarning noqonuniy aylanmasi bilan bog'liq tahdidlarni aniqlash va ularga qarshi kurashish muhimligi ko'rsatilgan. Bu sohada texnik vositalardan foydalanish va xavfsizlikni ta'minlash vositalari juda muhim. Biroq, ushbu sohada ham texnika yetishmovchiligi yoki xavfsizlik tizimlarining yangilanmaganligi samaradorlikni pasaytirishi mumkin. Ya'ni, bu tizimlarning samarali ishlashi uchun muntazam modernizatsiya va xodimlarning tayyorgarligi muhim. Shu bilan birga, ma'lumotlarni tezkor almashinuv tizimining o'zi xavfsizlik xizmatlari va boshqa tuzilmalar o'rtasida yetarli darajada tashkil qilinmagan bo'lishi mumkin.

beshinchi bandida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali jamoat xavfsizligini ta'minlash vazifasi belgilangan. Bu ham juda muhim qadam, lekin axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining qo'llanilishidagi muammolar mavjud. Bu texnologiyalarni joriy qilish va ularni ishonchli foydalanish tajribasi ayrim hududlarda yetarli darajada emas. Bundan tashqari, bu texnologiyalarni joriy qilishga iqtisodiy va texnik resurslar taqchilligi ham ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Transport va turizm ob'ektlarida xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha keltirilgan vazifalar nazariy jihatdan samarali, biroq amaliy jihatda bir qancha qiyinchiliklar mavjud. Muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun barcha sohalarda hamkorlik va muvofiqlashtirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, ma'lumotlarni tezkor almashish hamda xodimlarning tayyorgarligi muhimdir. Tizimli ravishda samarali monitoring, tahlil va tezkor choralar ko'rish bu yo'nalishdagi faoliyatni yaxshilaydi.

"Turistlar to'g'risida"gi qonun bilan turistlar va ekskursantlarning xavfsizligini ta'minlash masalalari ham tartibga solingan, unda O'zbekiston Respublikasi hududi doirasida falokatga uchragan turistlar va ekskursantlarga zarur yordam ko'rsatish ixtisoslashtirilgan xizmatlar tomonidan amalga oshiriladi, xususan "Qidiruv-qutqaruv xizmatlari, shoshilinch operativ xizmatlar va boshqa qutqaruv xizmatlari mahalliy davlat hokimiyati organlari, shuningdek sog'liqni saqlash, aloqa, ichki ishlar organlari, davlat o'rmon xo'jaligi, gidrometeorologiya, fuqaro aviatsiyasi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari va boshqa manfaatdor tashkilotlar bilan hamkorlikda faoliyat ko'rsatadi"⁶.

⁶ Ўзбекистон Республикаси "Туристлар тўғрисида"ги қонун // <https://lex.uz/uz/docs/4428097>.

Normani tahlil qilar ekanmiz, mazkur moddada ichki ishlar organlari turistlar va ekskursantlarning xavfsizligini ta'minlashga mas'ul sub'ekt sifatida belgilangan.

Bugungi kunda jamoat xavfsizligini ta'minlash konsepsiyasiga muvofiq jamoat joylari, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlari va Toshkent shahri markazi, bozor va hiyobonlar, istirohat bog'lari milliy gvardiya organlariga birlashtirilgan. Shu bilan birga, Milliy gvardiya organlari tizimida Samarqand viloyati hududiy boshqarmasi tarkibida turizm masalalari bo'yicha qo'shimcha shtat tashkil etilgan bo'lsada, biroq, "Turistlar to'g'risida"gi qonunda milliy gvardiya organlari turizm xavfsizligini ta'minlovchi sub'ektlar tizimida nazarda tutilmagan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka karshi kurashish sohasida ichki ishlar organlari faoliyatini sifat jixatidan yangi bosqichga kutarish chora-tadbirlari tug'risida" 2021 yil 26 martdagi PF-6196-son Farmoni, "Transport va turizm ob'ektlarida jamoat xavfsizligini ta'minlashning samarali tizimini joriy etishga oid kushimcha chora-tadbirlar tug'risida" 2019 yil 6 martdagi PQ-4229-son va 2022 yil 25 iyuldagi PQ-333m-son qarorlariga muvofiq, turizm namoyishi ob'ektlari va infratuzilmasi xududlarida jamoat tartibini saklash, huquqbuzarliklarning barvakt oldini olish va jinoyatchilikka karshi kurashish, turistlarning huquq va erkinliklari, konuniy manfaatlari, ularning xayoti, sogligi va mol-mulki ximoya kilinishini ta'minlash soxalarida ichki ishlar organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalari faoliyatini samarali tashkil etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining 2022 yil 7 dekabrda 535-son "Ichki ishlar organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalari faoliyatini tashkil etish tug'risida"gi buyrug'i bilan "Toshkent shaxar va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshkarmalari, Buxoro, Samarkand, Surxondaryo, Qashqadaryo va Xorazm viloyatlari ichki ishlar boshkarmalarining xavfsiz turizmni ta'minlash boshqarmalari tug'risidagi namunaviy nizom", "O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Transport va turizm ob'ektlarida xavfsizlikni ta'minlash departament Xavfsiz turizm boshkarmasining Sall-markazi tug'risidagi nizom", "Ichki ishlar organlari xavfsiz turizmni ta'minlash boshkarmalarining navbatchilik kismalari faoliyatini tashkil etish tug'risidagi nizom", "Xavfsiz turizmni ta'minlash soxasiga fukarolarni shartnoma asosida jalb kilish tartibi tug'risidagi nizom", "Ichki ishlar organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalari faoliyatini tashkil etish tartibi tug'risidagi yuriknoma", "Ichki ishlar organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalari xodimlarini Ichki ishlar vazirligi xuzuridagi Xavfsiz turizmni ta'minlash jamgarmasi mablaglari xisobidan ragbatlantirish tartibi tug'risidagi yuriknoma", "Ichki ishlar organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalari xodimlarini Ichki ishlar vazirligi xuzuridagi Xavfsiz turizmni ta'minlash jamgarmasi mablaglari xisobidan ragbatlantirish buyicha komissiya tarkibi", "Ichki ishlar organlari xavfsiz turizmni ta'minlash bulinmalarining aloxida farklovchi belgilari namunalari" tasdiklangan.

Turizm va transport sohasida xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan huquqiy hujjatlar bo'yicha munozara bugungi kunda dolzarb va zarur hisoblanadi. Asosiy savollar ushbu chora-tadbirlarning amalda qanchalik samarali ishlayotgani va jamoat xavfsizligini oshirish maqsadida huquqiy va tashkiliy mexanizmlarni yanada takomillashtirish imkoniyatlariga qaratilgan.

PF-6196 va PQ-4229 kabi farmon va qarorlar xavfsiz turizmni ta'minlash bo'yicha maxsus bo'linmalar tashkil etish va ularning faoliyatini yo'lga qo'yish uchun huquqiy asos yaratadi. Biroq, ushbu choralarning amaliy ijrosi, samaradorligini nazorat qilish va xususiy sektorni jamoat xavfsizligini ta'minlashga jalb qilish masalalari bo'yicha hanuz savollar mavjud. Bunday tadbirlarning bajarilishini qanday nazorat qilish mumkin? Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi samarali hamkorlik qanday amalga oshiriladi?

Shu bilan birga, mazkur bo'linmalar xodimlarining tayyorgarlik darajasi va ularning o'quv jarayoni sifati qanchalik yuqori ekanligiga doir savollar ham muhokamada. Bunday islohotlarni qo'llab-quvvatlash uchun yetarli moliyaviy va tashkiliy resurslar mavjudmi? Turli

tuzilmalar o'rtasida tezkor va muvofiqlashtirilgan harakatni ta'minlash maqsadida hamkorlikni qanday yo'lga qo'yish mumkin?

Shunday qilib, ushbu chora-tadbirlar atrofidagi polemika jamoat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha huquqiy va tashkiliy bazani yanada takomillashtirish imkoniyatlarini ochib berishga qaratilgan, ayniqsa, O'zbekistonda jadal rivojlanayotgan turizm sektori sharoitida.

Ichki ishlar organlari jamoat tartibini saqlash, jinoyatchilikka qarshi kurash va favqulodda vaziyatlarga tezkor javob berish kabi vazifalarni bajaradi. Ular turistik zonalardagi xavfsizlikni ta'minlashda asosiy kuch hisoblanadi. Ichki ishlar organlari turizm politsiyasini tashkil etish orqali sayyohlik hududlarida xavfsizlikni oshirish, jinoyatchilikni kamaytirish va sayyohlar xavfsizligini ta'minlashda faol ishtirok etadi.

Milliy gvardiya organlari xavfsizlikni ta'minlash, sayyohlarni muhofaza qilish va turistik ob'ektlarni himoya qilish bo'yicha maxsus operatsiyalarda ishtirok etadi.

Turistik zonalardagi xavfsizlik choralari, xavfsizlik xodimlari tayyorgarligi va ularga beriladigan ko'nikmalarni oshirish hamkorlikning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya organlari birgalikda o'quv mashg'ulotlari, maxsus tadbirlar va xavfsizlik operatsiyalarini tashkil etib, xavfsizlikni ta'minlashda o'zaro hamkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyatga egadir.

Xavfsizlikni ta'minlashda zamonaviy texnologiyalar, jumladan, kuzatuv tizimlari, xavfsizlik monitoringi va axborot texnologiyalarining qo'llanilishi xavfsizlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya zamonaviy texnologik yondashuvlarni joriy etish orqali xavfsizlik samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion loyihalarni keng amalga oshirish zarurati mavjud.

Xavfsizlik sohasida erishilgan yutuqlar, aniqlangan muammolar va ularni hal etish bo'yicha takliflar hamkorlikning samaradorligini baholashda muhim ko'rsatkichlardir. Ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya o'rtasidagi hamkorlik asosida xavfsizlikka doir amalga oshiriladigan chora-tadbirlar natijasida sayyohlar va mahalliy aholi fikrini o'rganish, ularning xavfsizlik choralari borasidagi qoniqishini baholash, hamkorlikning natijalari to'g'risida xulosa chiqarishga yordam beradi.

Yangi texnologiyalar va metodologiyalarni joriy etish, xavfsizlikni ta'minlashda ilg'or texnologiyalarni qo'llash orqali hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatlarini o'rganish zarur. Shu bilan birga, xavfsizlikni ta'minlashda innovatsion yechimlarni tatbiq etish, xavfsizlikni oshirishda yangi imkoniyatlarni ochib beradi.

Tadqiqot ishining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasidagi tadqiq etilgan xalqaro tashkilotlar va boshqa davlatlar bilan hamkorlikni rivojlantirish, tajriba almashish va yangi loyihalarni amalga oshirish orqali ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash mumkin. Bu turizm sohasida xavfsizlikni oshirishda samarali yondashuvlar ishlab chiqishga yordam beradi.

Tahlillardan kelib chiqib ta'kidlash mumkinki, turizm sohasida xavfsizlikni ta'minlash sohasidagi munosabatlar ichki ishlar va milliy gvardiya organlarida sohaviy xizmatlar faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik asoslari bilan tartibga solingan bo'lib, bu o'rinda, tashkilotlarning mazkur sohadagi xamkorligini rivojlantirish bo'yicha qo'shma normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilish turizm xavfsizligini ta'minlash ahamiyati va imkoniyatlarini yanada orttiradi (*qo'shma qaror loyihasi dissertatsiyaga ilova qilingan*).

Yuqoridagilardan kelib chiqib, ichki ishlar va Milliy gvardiya organlari o'rtasidagi turizm xavfsizligini ta'minlash sohasida hamkorlikni yanada rivojlantirishda quyidagilarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

birinchidan, turistlar va ekskursantlarning xavfsizligini ta'minlash masalalarida O'zbekiston Respublikasi hududi doirasida falokatga uchragan turistlar va ekskursantlarga zarur yordam ko'rsatish ixtisoslashtirilgan xizmatlar tomonidan amalga oshiriladi, xususan "Qidiruv-qutqaruv xizmatlari, shoshilinch operativ xizmatlar va boshqa qutqaruv xizmatlari mahalliy davlat hokimiyati organlari, shuningdek sog'liqni saqlash, aloqa, ichki ishlar organlari, davlat

o'rmon xo'jaligi, gidrometeorologiya, fuqaro aviatsiyasi, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari tizimiga *Milliy gvardiya organlarini* xam kiritish maqsadga muvofiq;

ikkinchidan, mamlakatimizning turistik hududlarida, xususan, Samarqand viloyatidan tashqari Xorazm, Buxoro, Qashqadaryo, Surxondaryo, Toshkent shahri, Farg'ona, Andijon, Namangan, Jizzax viloyatlarida Milliy gvardiyaning turizm xavfsizligini ta'minlash bo'linmalarini, shuningdek, Milliy gvardiya markaziy devoni tizimida xavfsiz turizm boshqarmasini tashkil etish maqsadga muvofiq;

uchinchidan, Ichki ishlar vazirligi va Milliy gvardiya organlarining turizm xavfsizligini ta'minlash bo'yicha hamkorligini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida qo'shma qaror loyihasini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish maqsadga muvofiq. Ushbu qo'shma qaror loyihasida quyidagi chora-tadbirlarni nazarda tutish maqsadga muvofiq:

- *ichki ishlar va milliy gvardiya organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasidagi hamkorligining asosiy vazifalari sifatida quyidagilarni belgilash:*

turizm ob'ektlarida, tarixiy va madaniy yodgorliklar joylarida hamda sayyohlar ko'p tashrif buyuradigan hududlarda jamoat xavfsizligini ta'minlash choralari kuchaytirish;

turistlar xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan maxsus profilaktik tadbirlarni tizimli ravishda o'tkazish;

ichki ishlar va milliy gvardiya organlari o'rtasida tezkor ma'lumot almashish mexanizmlarini joriy qilish, ayniqsa, favqulodda vaziyatlarda jamoaviy harakatlarni muvofiqlashtirish;

turizm xavfsizligini ta'minlashdagi yangi axborot texnologiyalari, shu jumladan, videokuzatuv tizimlari, transport vositalarini kuzatish, favqulodda vaziyatlarni tezkor aniqlash va sayyohlar xavfsizligi bilan bog'liq tahdidlarni aniqlash uchun zamonaviy vositalarni keng joriy etish.

- *ichki ishlar va milliy gvardiya organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasidagi tashkiliy chora-tadbirlar:*

patrul faoliyatini takomillashtirish;

turizm hududlarida jamoat tartibini saqlash uchun maxsus patrul guruhlarini tashkil qilish. Bu patrul guruhlariga Ichki ishlar va Milliy gvardiya organlari xodimlari birgalikda jalb etiladi;

patrul guruhlarini zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash, xususan, videokameralar, dronlar va turli elektron vositalardan foydalanish orqali xavfsizlikni kuchaytirish;

hamkorlikdagi treninglar va o'quv mashg'ulotlari;

ichki ishlar vazirligi va Milliy gvardiya xodimlari o'rtasida muntazam ravishda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha qo'shma treninglar va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish;

sayyohlarning ehtimoliy xavf-xatarlarga nisbatan xabardorliklarini oshirish maqsadida turizm ob'ektlari va mahalliy aholi bilan profilaktik uchrashuvlar tashkil etish;

maxsus guruhlar va operativ xizmatlar tashkil etish;

turizm mavsumlarida sayyohlarning xavfsizligini ta'minlash uchun maxsus xizmatlarning navbatchilik qilishi yo'lga qo'yiladi. Bu xizmatlar sayyohlar tashrif buyuradigan yirik maskanlar va ularning atrofida joylashtiriladi;

turizm sohasida xavfsizlikni ta'minlash uchun malakali kadrlarni tayyorlash va ularni doimiy ravishda qayta o'qitish.

- *ichki ishlar va milliy gvardiya organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasida axborot xavfsizligidagi hamkorlikdagi chora-tadbirlar:*

sayyohlar uchun xavfsizlikka oid axborot tarqatish bo'yicha milliy va xalqaro turizm portallarida maxsus boblar tashkil etish;

turistlar xavfsizligiga oid mobil ilova va veb-saytlar orqali ma'lumot berish, ularni xavfsizlik qoidalariga rioya qilishga o'rgatish;

jamoat joylarida xavfsizlik to'g'risidagi eslatmalar va axborotlarni joylashtirish, ayniqsa, transport vositalari va mehmonxonalarda hushyorlikni oshirish.

- *ichki ishlar va milliy gvardiya organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasidagi hamkorligini rivojlantirishning hisobot va monitoring chora-tadbirlari:*

ichki ishlar va Milliy gvardiya organlarining sayyohlar xavfsizligini ta'minlash bo'yicha amalga oshirgan ishlari yuzasidan muntazam ravishda hisobot taqdim etish tizimini yo'lga qo'yish; turizm ob'ektlaridagi xavfsizlik holatini muntazam monitoring qilish va tahlil qilish, xavf-xatarlar yuzasidan tahlillar tayyorlash hamda muvofiqlashtiruvchi komissiyaga tavsiyalar kiritish;

har yili turizm xavfsizligini ta'minlash sohasida amalga oshirilgan ishlar va erga tutilayotgan tahdidlarning oldini olish choralari bo'yicha ijtimoiy so'rovlar o'tkazish va ular asosida tegishli tadbirlarni ishlab chiqish.

- *ichki ishlar va milliy gvardiya organlarining xavfsiz turizmni ta'minlash sohasidagi hamkorligini rivojlantirishning moliyalashtirish masalalari:*

turizm xavfsizligini ta'minlash bo'yicha amalga oshiriladigan tadbirlar uchun davlat budjeti mablag'lari, shuningdek, xalqaro tashkilotlar va investorlar bilan hamkorlik qilish orqali qo'shimcha manbalar jalb qilish;

ichki ishlar va milliy gvardiya organlarini zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan ta'minlash, shu jumladan, mobil patrul vositalari, axborot tizimlari va xavfsizlikni nazorat qiluvchi elektron vositalar xarid qilish uchun mablag'lar ajratish.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, aytishimiz mumkingi, ichki ishlar organlari va Milliy gvardiyaning jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi samarali hamkorligi mamlakatimiz xavfsizlik tizimini yanada mustahkamlash uchun muhim ahamiyatga ega. Bu ikki tuzilma o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytirish, o'zaro ma'lumot almashish va mustahkam tashkilotchilik vositasida xavfsizlik choralari kuchaytirish kelajakda barqarorlik va xavfsizlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri bo'lib qoladi.

birinchidan, tezkor va samarali ma'lumot almashish tizimini joriy qilish orqali ichki ishlar organlari va Milliy gvardiya kuchlari ommaviy tartibsizliklarni tezkorlik bilan bartaraf etishga qodir bo'ladi. Bu ikki tuzilma o'rtasida o'zaro hamkorlik platformasini ishlab chiqish va zamonaviy aloqa texnologiyalarini joriy qilish orqali favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlikni oshirish mumkin.

ikkinchidan, ikki organ o'rtasida muntazam o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish ularning birgalikda harakatlanish imkoniyatlarini yanada mustahkamlaydi. Harbiy mashg'ulotlar va qo'shma o'quv tadbirlari orqali o'zaro ishonch va tajriba almashish ta'minlanadi.

uchinchidan, huquqni muhofaza qilish faoliyatini rivojlantirish maqsadida qo'shma tadqiqotlar o'tkazish, zamonaviy xavfsizlik texnologiyalarini joriy qilish va kuchlarning himoya vositalarini takomillashtirish istiqbolli yo'nalishlardan biri bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, Ichki ishlar vazirligi va Milliy gvardiya organlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali mamlakatimizda jamoat xavfsizligini yanada mustahkamlash, terrorizm, ekstremizm va boshqa jinoiy xatti-harakatlarga qarshi kurashda samarali chora-tadbirlarni qo'llash imkoniyati oshadi. Bu hamkorlik kelajakda ichki xavfsizlik tizimini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.